

Het Freulespoor

1544, maar ook heden

Op [twee plaatsen](#) in Twente hangen kunstwerken in de eiken als herinnering aan het spoor dat Maria en Ursula van Beckum figuurlijk in onze geschiedenis hebben achtergelaten. Dat dit 'Freulespoor' ook iets te zeggen heeft in en over onze eigen tijd, willen wij hieronder duidelijk maken.

18^e eeuwse gravure door Jan Luyken

Executie om geloofsredenen

In 1544 kwamen de freules door het zelf lezen van de bijbel tot andere ideeën dan de leer van de kerk. Ze werden gevangen gezet op kasteel Twickel en eindeloos verhoord, maar dat leek hen alleen maar te bevestigen in hun innerlijke overtuiging. Het lokaal gezag aarzelde, maar op last van de hoogste overheid zijn ze op de brandstapel ter dood gebracht. Hun verkoolde lichamen moesten blijven hangen, als teken dat in de Nederlanden de rechte leer gehandhaafd zou worden.

Overal in Europa giste het, Luthers leer veroverde terrein. In de ban van

rondtrekkende predikers hadden boeren en burgers hun heil soms met geweld naderbij willen brengen. Maar in 1544 leek de ergste onrust voorbij.

De freules moeten een rustige vroomheid hebben uitgestraald, vanuit een innerlijke overtuiging. Dat juist zij zo meedogenloos werden aangepakt, maakte diepe indruk. Tot in het vuur toonden ze een welhaast blijmoedige kalmte en waardigheid en bemoedigden en vermaanden de omstanders. Het wordt beschreven in vele martelaarsliederen, die bij wijze van journalistieke ooggetuigenverslagen de ronde deden.

Ook nu

Vrijheid van mening en geloof gelden nu bij ons als grondwaarden van onze maatschappij, maar het dagelijks nieuws toont dat ook nu door machtsstreven en fundamentalisme velen worden vervolgd of gedood die niet volgens de opgelegde norm willen denken. Maar ook nu zijn er mensen die zich hun opvattingen en menselijkheid door geen tralies of marteling laten afnemen.

Met dit en de gebeurtenissen uit 1544 in gedachten ging Theo van Delft aan de slag om kunstwerken te ontwerpen die meer zijn dan een historisch monument.

Spoor en kooi

Het spoor van de freules bestaat uit voetstappen in een glanzend metalen lint. Bij de plaats van hun terechtstelling gaat het een kooi in, maar eindigt daar niet, het loopt erdoorheen nog een stukje verder: ze gingen hun dood tegemoet in de verwachting van groter heil; hun innerlijke vrijheid liet zich niet 'kooien' door de macht van kerk en staat. De kooi verwijst naar onvrijheid en macht in het algemeen, maar ook naar de kooien aan de Lambertitoren in Münster. Daarin hingen na 1535 de

[het freulespoor eindig niet in de kooi](#)

lijken van de leiders van de wederdopers die in Münster een heilstaat hadden willen stichten. Bij het eerste ontwerp schrokken sommige doopsgezinden van deze verwijzing naar de bloedigste periode uit hun later zo vredelievende geschiedenis. Maar de betekenis die de kooi in het kunstwerk kreeg, heeft hen daarmee meer dan verzoend.

het freulespoor ontspring uit de doopschaal

Spoor en (doop)schaal

Bij Erve Morshuis ontspringt het spoor uit een eveneens glanzend metalen (doop)schaal. Maria en Ursula hadden hun nieuwe inzichten bevestigd met een (weder)doop; vanuit die bron vonden ze hun weg. Door deze omgeving wandelend zullen ze over die bron en die weg hebben gesproken.

Spoor van vrijheid

De voetstappen in het lint zijn uitgespaard in het metaal: het spoor van de freules is zichtbaar in hun afwezigheid. Een vluchteling uit Irak, Dilvin

Shingali, leende haar voeten als mal voor deze uitsparingen. Diezelfde blote voeten hadden ooit zo'n spoor door de besneeuwde bergen van Irak getrokken, een spoor naar de vrijheid. Dilvin heeft die als kunstenaar in Nederland gevonden.

Onthulling Galgeveld

Het was een gure dag in februari 2015. Bij de kooi met het voetspoor verzamelden zich vertegenwoordigers van overheid, grondeigenaren, kunstwereld, heemkundemensen, doopsgezinden, verre verwanten van de freules. En natuurlijk kunstenaar Theo van Delft, en Dilvin Shingali, de vrouw van de voetstappen.

Toespraakjes over hoe het tot stand was gekomen; dan een verhaal dat de gebeurtenissen van 1544 voelbaar dichtbij bracht, en tot slot las provinciedichter Koos Geerds zijn gedicht bij dit kunstwerk voor.

Indringend, door het weer, door de woorden, en door het recente gebruik van dit soort kooien bij terechtstellingen in Irak.

luisteren naar toespraken op het Galgeveld

foto Sikke Roosma

Onthulling Morshuis

Uitbaatster Frieda Hiddink van het Morshuis had een flinke tent neergezet en zorgde voor een hapje en drankje. Jan van Beckum vertelde over de geschiedenis van zijn familie, Theo van Delft over de weg van idee tot kunstwerk, Dilvin Shingali over haar vlucht indertijd en haar hulpactie voor meisjes die nu in Irak slachtoffer zijn van oorlogsgeweld; velen steunden dit doel door een keramische vlinder te kopen. Als officiële inhuldiging strooiden de belangrijkste betrokkenen een voetstappenspoor van zilverzand.

symbolisch spoor, foto Dilvin Shingali

Locaties

Het spoor met de kooi hangt aan de noordkant van de Oude Rijssenseweg in Delden (zandweg met fietspad), vanuit Delden komend kort na de afsplitsing van de Wicherinksweg. Niet ver hiervandaan stond vroeger de galg en daarbij werd in 1544 de brandstapel opgericht.

Het spoor met de schaal hangt boven de oprijlaan van [erve Morshuis](#), Kleidijk 4 bij Diepenheim, nu onder andere een bed and breakfast, ooit bezit van de Van Beckums en vermoedelijk geboortehuis van Maria. Haar schoonzuster Ursula woonde vlakbij op kasteel Het Nijenhuis.

Canonkunst

Het Freulespoor is onderdeel van een kunstproject bij de historische canon van Overijssel. Er zijn door de provincie heen 15 kunstwerken, die herinneren aan de meest uiteenlopende zaken uit het verleden. Voor meer informatie zie de [website van het Kunstenlab](#) in Deventer. Deze organisatie was door de provincie aangewezen om dit hele canonkunstproject te coördineren. Er is een routekaart met beschrijvingen en foto's. Er is ook een boek: 'Wij zijn het landschap'.

De website van kunstenaar Theo van Delft:
www.theovandelft.nl

Stichting Sévé, voor steun aan misbruikte meisjes (in Irak)

www.facebook.com/stichtingseve

stichtingseve@gmail.com

06-14419410 (Dilvin Shingali)

vlinders voor vrijheid, door Dilvin Shingali